

Asia: VN/16835/2024

Lausuntopyyntö etukäteismaksusta tuomioistuimissa

Lausunnonantajan lausunto

Miten katsotte etukäteismaksun vaikuttavan asianosaisen harkintaan asiansa saattamisesta tuomioistuimen ratkaistavaksi?

Asianosaisen harkintaan vaikuttavia seikkoja ovat erityisesti asian merkitys asianosaiselle sekä kustannukset ja taloudellinen riski. Hallintoprosessissa osapuolet vastaavat pääsääntöisesti omista kuluistaan. Yksityishenkilö joutuu harvoin korvaamaan toisen osapuolen kuluja, ellei valitus ole ollut selvästi aiheeton. Keskeisin taloudellinen vaikutus on nimenomaan oikeudenkäyntimaksulla.

Suuri osa hallinto-oikeudessa käsiteltävistä asiaryhmistä on lain nojalla valittajalle maksuttomia. Lisäksi oikeusapua saavan henkilön ei tarvitse maksaa oikeudenkäyntimaksua. Muiden asiaryhmien ja henkilöiden osalta taas korostunee enemmän asian merkittävyys asianosaiselle, jolloin etukäteismaksu ei ole valittajalle ratkaisevin asia. Etukäteismaksu saattaa vaikuttaa jonkin verran siihen, saattavatko asianosaiset asiansa hallinto-oikeuden ratkaistavaksi, mutta etukäteen arvioiden vaikutus tuskin on kovin merkittävä.

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Selvästi suurempi osa hallinto-oikeuteen tulleista valituksista hylätään. Näin ollen oikeudenkäyntikululaskuja kirjoitetaan varsin paljon, vaikka lain nojalla maksuttomat päätökset tätä määrää melkoisesti vähentävätkin. Lainsäädännön jatkovalmistelussa tulee kuitenkin varmistaa, että etukäteisperintään liittyvät selvitykset ja työvaiheet sekä maksujen palauttamiset eivät lisää hallinto-oikeuden työtä, vaan nimenomaan vähentävät sitä. Jos etukäteen perittyä maksua joudutaan oikaisemaan jälkikäteen, se saattaa aiheuttaa enemmän toimenpiteitä kuin nykyinen käytäntö.

Etukäteismaksun näkökulmasta hankalia ovat tilanteet, jossa valittajalle myönnetään oikeusapua vasta sen jälkeen, kun asia on jo tullut vireille hallinto-oikeudessa. Tämän lisäksi maksu voidaan hallinto-oikeuden esittelijän päätöksellä poistaa kohtuuttomana. Mahdollisesti ainoa työtä vähentävä tapa on aina perittävä, päätöksen lopputuloksesta riippumaton maksu, jonka maksaminen on asian vireilletulon edellytys. Etukäteismaksu oikeuteen pääsyn ehdottomana edellytyksenä edellyttäneenä koko oikeudenkäyntimaksua koskevan lainsäädännön uudelleen tarkastelua perustuslain 21 §:n asettamista lähtökohdista. Oikeudenkäyntimaksun suuruutta tulee myös harkita, jotta korkeat maksut eivät käytännössä muodostu oikeusturvan saamisen esteeksi. Jotta asian käsittely olisi sujuvaa, asian vireilletulon tulisi myös tapahtua sähköisessä järjestelmässä. Muutoin erillinen todistelu oikeudenkäyntimaksun maksamisesta lisää hallinto-oikeuden selvitystyötä asia vireillepanovaiheessa.

Mäki Riikka
Vaasan hallinto-oikeus